

BUDA-PESTA

15 Octomvre st. v.
27 Octomvre st. n.

Va eși joi'a și duminică.

Redacțiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 78

ANULU XIV.
1878.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Români'a 2 galbeni.

Calarasiulu ranitu.

I.

Unu crivetiú rece codrii și muntii înfióra
Și frundiile palite totu pica la pamântu,
E trist' a lor șioptire c'a doinelor când sbóra
Din inimi ofilite ce vedu alu lor mormentu.

Din ce în ce mai tare padurile suspina
Și mîi de frundie 'n aeru se svântura gemendu,
Abiá ici câte una pe ramur'a-i s'anina,
Cá fiulu când s'agatia d'al mamei siau plângendu.

Natur'a 'ntréga-i trista și pasarea-acum fuge
Și cauta 'n departare unu ceru mai seninatu,
Pamântulu se usuca sub viscolulu ce muge
Și simte că alu iernei fiору l'a 'mpresuratu.

II.

E iérna și câmpi'a de néua e 'mbracata,
Nu vedi nici o fiintia, de geru codrii plesnescu,
O casa ici și colo d'abiá prin fumu s'arata,
Și corbiú tîpa 'n aeru și óse scormonescu.

Balcanulu celu selbatecu cá Iadulu în mânia
Arunca fumu și flacari și plumbu și feru topitu;
Iér viscolulu și néua si-a gerului urgia
Înghiatia inimi brave ce glontiúlu n'a resbitu.

Pe câmpulu de bataia, teribila privire!
Zacu corpuri reci și mute de calareti și cai,
De bravi, ce moru eroicu, privind cu fericire
Cum stégulu lor triumfa cá 'n timpulu lui Mihálu.

III.

... Dar colo într'o vale, ce corpu, zace 'n uitare?
Ce gemetu se aude? ... Sè fia vr'unu ostasiú?
... E fiulu României ranitu în lupt'a mare,
Pe tiermuri departate, e mándrulu calarasiu!

Straínu, cá si pamântulu în care elu cadíuse,
Gemea în alu lui sânge pe néu'a ce-a rosítu,
La fația se 'negrise și simtiúlu își perduse.
D'abiá sufletu 'n buze spunea cá n'a muritu.

În giuru-i, nu departe, cá dóue mici morminte,
Zaceau dóue cadavre, doi turci ce-a resturnatu
În lupt'a ce purtase eroica, ferbinte,
Și 'n care-a lui credintia și arma-a triumfatu.

IV.

Putínu, si ar fi stinsa în chinu a lui viétia,
De n'ar fi calu 'n giuru-i sè via 'n ajutoru!
E singur'a fiintia ce 'n astu pustíu de ghiatia
Suspina lánge dânsulu și chiam unu trecetoru.
Ranitu este și dânsulu, dar e vèrtosu și 'nvinge
Dureri și geru și fóme, cumpliti și rei dușmani,
Elu vede cu durere scaldatu în alu lui sânge
P'acelu cu care altu data sburá printre Osmani.

Din când în când ostasiúlu din somnu mortalu tre-
sare,

Pe când calu-lu saruta și geme sforaindu.
... Departe d'a lui mama, d'alu tierii dulce sóre,
Ranitu aștepta mórtea cu Murgulu seu vorbindu:

V.

Du-te Murgule în țiera,
Dîs' eroulu durerosu,
Mergi că gândulu iute sbóra
Spre pamântulu ei mînosu ;

„Si l'ai mei, la lumea tóta,
Sè le spui cum zacu ranitu,
Cum aci corbii-mi dau róta,
De si înca n'am muritu !

. . . Dar la capu-mi stai mai bine,
Sè te-audu iér nechedîndu,
Pân' ce sufletulu din mine
Va esî la ceru sburându ;

Pân' ce-a vîntului suflare
L'ai mei frati va fi vestitu
C'aci singuru, zace, móre
Calarasiulu lor iubitu.

. . . Sè nu lasi sè me sfasîe
Acei corbi cu ciocu flamându,
Pân' ce numele-mi s'o scrie
Pe alu meu rece mormîntu.

Atunci poti sè pleci în țiera,
Fàra frîu, fàra orasiu,
Si sè spui cum se luptara
Doi pagâni si-unu calarasîu.

Tu pe mama-mea duiósa
S'o saruti si s'o mîngâi,
Sè nu-i spui ce durerosa
E o mórte în pustii.

Maritata si totusi fara barbatu.

— Romanu americanu. de Mrs. May Agnes Fleming. —
(Urmare.)

— Nici chiar Diana nu ar fi pututu nimerî mai siguru, — cugetà Emilu suridîndu ; — Alice e mai frumósa, acést'a inse e multu mai sîreta.

Elu ênsusi preferiá fetele mai puçinu sîrete.

Guido Carlscourt jocá de comunu puçinu, în-cordarea fisica i se parea lui a nu sta în nici o propor-tiune cu placerea.

Elu calariá, notá si vêná, terminase universita-tea, vorbiá mai multe limbi víi, erá musicantu, pictoru si poesiele lui frumóse escitara admirare generala. Pe lânga tóte aceste i erá timpulu lungu si-si acum cascá, pe când se suî încetu pe trepte spre terasa.

Vîntulu de séra suflá recorosu dela mare, ste-lele luciau auríu pe firmamentu si totu înca statea Lady Charteris la acelu locu si priviá cu doru la acea fiintîa blondina, care acusi se iviá, acusi disparea. Iéra si o cuprinse cugetulu, că ea e acea copila, pe care ea nainte de 14 ani a dat'o dela sine. Si déca nu erá ea fetitîa ei cea perduta, cine erá acea fetitî'a, care sémená atátu de multu cu Robert Lisle ?

O multîme de óspeti venira din vecinatate. Lor-dulu Montalien, Sir Hugo si Miss Hautton se petrecu

Frati, surori, scump'a soçia,
De-i vedé cà me jelescu,
Sè le spui mândri sè fia
De ostasiulu românescu.

Iér copfii mei sè scia,
Când alu lor rîndu va veni,
Sè se lupte 'n batalia
Ca si tata-lu, ce muri.“

VI.

D'abiá sfêrsî cuvîntulu si Murgu 'n dealu se sue,
Nechiéza de resuna câmpii si vai adânci,
Si n'apucase mórtea stapânulu sè-i repue,
Când iéta frati de arme sosescu de dupa stânci.

Atunci Murgulu nechiéza mai desu cu bucuria
Si-i chiama càtra dênsulu : ranitulu e gasitu,
E Mircea calarasulu aprópe 'n agonía,
. . . Dar inim'a-i totu bate, elu înca n'a muritu !

Condusu într'o coliba revine iér în sine,
Cu 'necetu 'nsuffletîesce, durerile-i s'alínu.
În țiera iér se 'ntórce, uitându ori ce suspine,
Elu simte câtu de dulce e cerulu ei divínu.

Cu Murgulu séu vitézulu sosindu voiosu acasa,
I dice sarutându-lu : „tu viétî'a mi-ai scapatu,
De adi sè-mi fii ca frate aci 'n valea manósa
Si 'n câmpulu de bataia, când iér voiu fi chiamatu.“

Noemvre 1877.

Sava N. Sioimescu.

în salonu, Mathilda se jocá cu pisic'a, si asiá erá Lady Charteris singura cu cugetulu ei torturatoru, pe când Guido Carlscourt pasî pe terasa.

— Pentru mine a fost acésta unu lucru osteni-toru, Lady Charteris, — surise elu, — eu sîm fórte obositu. Nu potu sè pricepu, cum ómenii o începu fia-care tour cu puteri si placeri nóue ?

Elu se asîdiá pe unu scaunu si îsi scóse ta-bacher'a.

— Îmi permiti, Lady Charteris ?

— Cu placere.

— Multîmescu ; unde e Diana ?

— În sala ; Guido !

Ea vorbiá iritatu.

— Mylady poftesci ceva ?

— Cine e acea fetitîa frumósa, cu care mai în urma jocasi ? Privesce, ea se preâmbila acum cu Emilu !

— Polly, o fiintîa fórte amabila, acarei afabili-tate si vialitate te face voiosu si complasantu. E Polly Mason, Lady Charteris.

— Mason !

O mâna alba i apesà greu umerulu si-lu tînea cu taría neresistabila.

— Mason !

Acelu nume simplu facu sè reaparà naintea spi-

B o i i.

(Datine si credintie române.)

(Urmare.)

Pelea de pe spinarea lor e asiã de 'nfoiata, cã atingându-o cu mân'a foscaesce cá si când ar fi deslipita de carne.²⁶⁾ „Armurari'a“ o vindeca României prin unu spinu numitu „armurariu“, care se piséza dimpreuna c'unu hãrbu de talgeru de marmura si cu care se ungu apoi vitele bolnave pe spinare. Totodata se 'nferbinta fundulu unui cãunu si se fréca cu dënsulu spinarea vitelor bolnave.²⁷⁾

„Crusitul“ e unu feliu de bóla interna, unu feliu de aprindere, care-lu capeta boii când tragu pré multu si din greu la jugu séu cum se dice „când sânt rapti in cosi de trasu.“ Boii, cari au acést'a bóla, „crusiescu“, adeca se uda sânge. Dupa credint'i'a poporului nu numai aceia boi crusiescu, cari tragu din greu, ci si aceia pe sub cari a sburatu vr'o „rindunica.“²⁸⁾ Se vindeca crusitul prin aceea, cã adunãndu ramurele de *sãngeru* (lat. Cornus sanguinea. Germ. gem. oder blutrother Hartriegel) si ferbëndu-le mocnitu, dau ap'a acést'a apoi boilor bolnavi s'o bee.²⁹⁾

²⁶⁾ Credint'i'a Romãnilor din Calafindesci com. de Catrin'a Racol't'a.

²⁷⁾ Datin'a Rom. din Ilisiesci si Calafindesci.

²⁸⁾ Datin'a Rom. din Ilisiesci.

²⁹⁾ Datin'a Rom. din Crasn'a si alte comune rom.

„Curdiuculu“ ilu cãpeta vitele cornute, mai cu séma boii si vacile, déca manãnca pré multa pléva si turnumata de ordiu în cari se afla multa tãépa. Curdiuculu constã intru aceea cã limb'a vitelor se bortesce, din care cauza vitele ce-lu au, neputëndu mânca, slabe-cu fórté tare. Multe si pieru. Vitele ce au curdiucu se cunoscú îndata de pe perii pãrtii corpului dinapoi, cãci acestia stau dreptu în sus si sânt fórté asprii. Se vindeca acést'a bóla cá si trãghenulu cu potlogu de opinca si cu gainatiu de gaina.³⁰⁾

Atãtu boii, cãtu si vacile fórté adese ori cãpeta „sãnge reu“, séu dupa alta espressiune a poporului, „se sãngera“. Acést'a bóla grabnica o capeta mai cu séma atunci când nu sânt lungu timpu adapate. Poporulu mai spune inca cã vitele cornute se sãngera si atunci când se batu cu vr'o vargutã de sãngeru. De aceea fia-care Romãnu se feresce fórté tare de-a bate vitele sale cu vergi séu nuele de sãngeru. Ba! nici macaru restee de sãngeru nu facu nici odata, crediëndu, cã numai venindu boii în atingere cu acestu feliu de lemn aru puté fórté lesne sè se sãngere. Cari vite se bolnavescu de „sãnge grabnicu“ cu greu se potú vindecã, iér cari au „sãnge linu“, acele se vindeca prin aceea, cã li se slobóde sânge din o vëna a grumazului séu si dintr'o urechia c'unu

³⁰⁾ Datin'a si credint'i'a Rom. din Ilisiesci com. de E. Ghiutiã.

ritului ei posomorit'a sala de așteptatu dela gara, o tremurãnda figura femeiesca la caminu, si unu tineru palidu, carele repetica adress'a : „Ulrich Mason, 50, Half-Moon-Terrace.“

Ea erã asiã de fantomaticu palida, atãtu de confusa, încãtu Guido o privi uimitu.

— Esti indispusa, Lady Charteris, cigarett'a mea —

— Dã-mi braçululu, Guido, — ilu întrerupse ea deodata, voiescu a merge jos — la —

Vocea i amutã.

Oftãndu lasã tinerulu oficieru cigarett'a. Unele persóne sânt destinate spre martiriu, si elu se numiã între acele. Ensasi Lady Charteris, care de comunu erã cea mai blãnda si tacuta, se iritã acum fãra nici unu motivu, si-lu alese de viptim'a amorului ei.

Cu o privire impunãtoare a uimirii, care de siguru își smintã scopulu, i întinse elu braçululu.

În ramurile verdi ardeau nenumerate lampe în diverse coloru, music'a dïcea si tinerimea jocã vialu.

Polly jocã acum cu fiulu unui nobilu din vecinatate, carele asiderea se apropiã de ea, si picóru-tiele ei se mișcau totu inca asiã de usioru cá si când aru fi primulu touru. Guido o priviã cu repetita uimire.

— Si de nu asi vedé-o ênsuimi cu ochii, nu asi crede; si acést'a se numesce secsulu debilu !

În acelu momentu se apropiã din doru unu barbatu; Lady Charteris înse si cavalerulu ei nu-lu observara, pâna când Miss Mason ilu observã.

— Ai venitu deja dupa mine Ulrich? — dïse ea. Te rogu Mr. Basset, permite-mi sè vorbescu cu verulu meu !

Mr. Basset se retrase, si Polly alergã cu ochi ardiëndi spre Ulrich.

— Oh, Ulrich lasa-me cãtu-va mai durã; aici e atãtu de frumosu si încãntatoru !

— Eu am venitu numai sè-ti spunu, cã festivitatea se va fini mai curëndu decãtu tu credi, si înainte de ce asi puté eu veni dupa tine. Vino dara cu Alice Warren acasa, tatalu ei mi-a promisú cã te va petrece pâna la cas'a nôstra.

Polly surise cu petulantã.

— Bine, Ulrich, eu de siguru voi veni acasa; dauna înse, cã nu poti remané si tu.

— Pentru mine astfel de petreceri nu potú avé pretiu. Fii tu voiósa, fic'a mea, si nôpte buna !

Vocea lui Ulrich sunã melancholicu.

În spiritulu seu reaparã cugetulu, cã Polly în curëndu nu va fi mai multu favorit'a si amabila lui, ci o nevêsta.

cutitu, inse mai alesu cu instrumentulu numitu „strignela.“³¹⁾

De „splina“ se bolnavescu boii si vacile, când sânt forte ostenite si nsetate si beu apa multa, séu déca au o cósta pré scurta si voindu a se scarpiná se palescu în splina, séu déca sânt palite în dreptulu splinei cu vr'o bâta. De splina, vindeca unii Români vitele prin aceea, că numerându trei cóste dela desiertu înainte si mesurându de unu latu de mâna dela spinare în jos, împungu între cóste c'unu acu mare séu c'unu „sulvacu“, asiá cá aculu séu sulvaculu sè mérga de vr'o trei degete în carne, adeca pâna ce ajunge si strepunge bine splin'a.³²⁾ Altii când strepungu de splina, mesura trei palme dela capu spre desiertu, séu trei palme dela sioldulu de 'napoi spre capu si la finea palmei a trei'a strepunge apoi splin'a.³³⁾ Când sulvaculu, dupa ce a strepunsu cu dënsulu, începe a tremurá, e semnu că splin'a e bine strepunsu. Prin acést'a procedura, spune prporulu, că vit'a bolnava de splina îndata se vindeca.

Când âmbla boii multu la drumu, când li se rodu unghiile la picíore, din care cauza în-

³¹⁾ Dat. si cred. Rom. din tînut. Dornei com. de dlu P. Ursulu si a Rom. din Ilisiesci com. de E. Ghiutia.

³²⁾ Datin'a Rom. din tînut. Dornei com. de dlu P. Ursulu.

³³⁾ Datin'a Rom. din Ilisiesci com. de E. Ghiutia.

Când se întorse, vedîu o făcã, ce-i accelarã pulsulu. Pe bratiulu tinerului Guido se razimá o dama palida în vestmëntu negru si-lu priviá cu ochi imploratori.

Ochii lor se întâlaira si Lady Charteris sciù acum, că e fetitã ei, fetitã lui Robert Lisle, fetitã micuã, pe care nainte de 14 ani a dat'o unui strainu, si care colo între óspetii Lordului Montalien jocá la lumin'a lunei.

La diece óre se îndepartara toti si parasira castelulu între vivate entusiastice.

Mersu-a óre Polly Mason cu Alice Warren acasa? Nu; Ralf Fane uitase pe Diana cu cele trei mfi pundi renta, uitase societatea nobila, care acum se desfetá în încoperile immense ale castelului, uitase tóte planurile si sperantiele sale, si pasiea lângã Polly în luminós'a nópte tacënda càtra cas'a micuã alui Ulrich Mason.

Capitululu III.

O nópte în castelulu fantómelor.

Nóue óre batura când se sculã Polly în deminëtã urmatóre.

De comunu o sculã Rosanna fara crutiãre la siëse óre, astadi ínse o lasã în pace sè dórma; serma-

cepu apoi a şchiopetá, se dice că au *ciumpavitu* séu *ciimpovitu*. Când pasiescu si şchiopatéza se dice că *ciumpavescu*. Unu bou bolnavu de-acést'a bóla se numesce „*ciumpavu*“, éra o vaca „*ciumpava*.“ Boii se vindeca prin aceea că se potcovescu, iér vacile trebue sè steie mai lungu tîmpu, sè nu âmble multu.

Vitëii, boii si vacile „*se broscescu*“, adeca capeta ból'a numita „*brósca*“ atunci, când nu li se dà apa la vreme. Brósc'a constã întru aceea, că vinele de desuptulu limbei se umfla, din care cauza apoi vitele nefindu în stare sè mânãnce cum se cade, începu pe di ce merge a hiteoní si-a slabí. Ea se vindeca prin aceea, că strepungu vinele umflata cu unu acu si apoi presura sare meruntiea pe loculu împunseturile si fréca bine limb'a cu sarea séu c'unu peticu de panura,³⁴⁾ séu déca uscí o brósca si pisãndu-o bine o dai apoi cu sare meruntica amestecata vitelor bolnave de mânãcare.³⁵⁾

Boii si vacile, cari capeta la vre-unu ochiu albëtã, se vindeca prin aceea că punu în ochiulu cu albeti'a untu próspetu amestecatu cu sare ordinara séu cu „ochiu de sare“ (kristalisirtes Steinsalz) si fréca apoi ochiulu, séu si numai prin aceea că stupescu în ochiu si apoi ílu fréca.³⁶⁾

³⁴⁾ Datin'a Rom. din tînut. Dornei si din Ilisiesci.

³⁵⁾ Datin'a Rom. din tînut. Dornei com. de dlu P. Ursulu.

³⁶⁾ Datin'a Rom. din Ilisiesci com. de E. Ghiutia

n'a copila venise acasa : abiá la órele unu-spre-diece si jumetate : trei miluri englese în o nópte frumósã si în conducerea unui cavaleru frumosu sânt o cale lunga. Despre acelu cavaleru firesce nu sciea Rosanna nimic si cu atãtu mai puçinu despre acele óre lungi, în restimpulu carora Polly nu putú dormi! Înaintea ochilor ei ardeau încã lampele colorate, în urechile ei suná încã music'a îmbatãtoarea si fiintã lui Ralf Fane si Guido Carls court notau în negure aurie. Anim'a fetitëi érá neliniscita. Mãne elu va vení, si cugetulu érá îmbatatoru ; óre fostu-a acést'a amóre?

Serman'a mitutica Polly!

În fine totusi adormi, si pe când se deşteptã, obosita si posomorita, se simtí deodata îmbetrãnita. Încã eri érá o copila frivolã, care pe stradele Speckhavenului alergã si-si rumpea hainele, iér pe Rosanna o torturá ; si acum cá si când tóte aceste aru fi disparutu, cá si când s'ar fi deschisu unu abisu între Polly de eri si Miss Mason de astadi.

Asiá e, ea érá „Miss Mason“, asiá au numit'o domnii, ea érá acum fëta mare.

Ea se sculã meru si se îmbracã. Cãtu de urita érá hain'a ei de catunu, cãtu de copilarescu érá blusulu cu cingãtoarea de pele.

(Va urmã.)

Celelalte bóle, cari mai provinu la boi, nefindu îmbinate cu óre-si cari credinție caracteristice, le trecu cu vederea.

VII.

Boii sânt mai departe considerati de càtra Români cá unii dintre cele mai bune vite domestice. Si cu totu dreptulu, càci cu dânsii Românu lu isi ara câmpurile sale, cu dânsii isi cara elu pânea din țiarina, cu dânsii isi implinesce elu ori si ce lucru mai greu si mai osteniciosu séu cum se mai dice „cu dânsii se hrânesce si 'ncaldiesce.“

Ce-i mai bunu
Cá boulu bunu.
Cà te duce
Si te-duce . . .

dice o colinda. Si mai departe :

Ce-i mai bunu
Cá boulu bunu?
Cà elu brasd'o pravalesce,
Si grâu rosîu resadesce,
Tóta lumea se hrânesce . . . ³⁷⁾

Alta colinda ne spune, cà Maic'a Domnului respinsa fiindu de càtra *Craciunu* de-a nasce pe Is. Chr. la dânsulu în casa, merse în staululu cailor. Înse nici aici nu putù nasce din cauza cà caili, cum e datin'a lor, începura a tropotí cu picíorele si a mâncá necontentitu. Deci se duse în ieslea boilor si acolo nascù în linisce, càci boii nu facura larma cá si caili. Pentru acést'a fapta Maic'a Dlui fericesce pe boi menindu-i sè fia iubiti de càtra toti ómeni.

Éta si cuvintele colindei :

Mari'a-atunce se porníá,
Si în iesle odihniá,
În cea iesle-a boilor,
Boilor saracilor.
Mari'a prins'a suspiná,
Cà si boii rumegá :
„Stati pe locu nu rumegati,
Liniștea nu mi-o turbati!“
Boii-atuncea ascultá
Si cautá de-a ajutá.
„Fire-ati boi voi fericití
Si de ómeni multu iubiti,
De mine, de Dumnedíeu,
Si de sântu futíulu meu!“ ³⁸⁾

Totu acésta colinda credu eu cà e isvorulu credinției române cà *boii sânt curati* si de aceea mânânce Români carnea lor, pentru cà dupa mórte sè nu fia aruncati si mâncati de

câni si corbi cá si caili, cari sânt *spurcati* si pe cari Maic'a Domnului i-a blastematu.

VIII.

În fine voiu sè mai amintescu înca si aceea, cà Români din Bucovin'a în sér'a Sântului Tóderu din Sâmbet'a ântâi'a a postului mare ratéza vêrfulu córnelor dela vitíei, le tundu perulu de pe lânga córne si din vêrfulu codii, anume pentru cà atátu córnele si perulu lor sâcrésca mai iute si mai frumosu, câtu si pentru aceea cà sè devie mai celibii la trupu. ³⁹⁾

Éra pentru cà boii sè nu se bolnavésca, sè nu se primejduésca, sè péra si 'n decursulu anului sè nu fia atacati de fere selbatice, serbéza o di anumita pentru boi. Acést'a serbatóre, care, dupa cum mi s'a spusu, cade cam pe la fina aratului, se numesce „*Marculu boilor*.“ Si tinêndu acést'a serbatóre, crede poporulu, cà boii sânt feriti de ori si ce nenorocire. ⁴⁰⁾

S. Fl. Marianu.

F e l i u r i t e.

Firm'a Krupp în Essen si armat'a ei. În fabric'a de otielu lucrâ 8500 ómeni. 298 cazane de vaporu si totu atâte masíne de vaporu, represintându puterea a 11,000 de cai si 77 mori de vaporu, sânt în continua activitate.

În timpu de 24 óre se potu produce : síne de drumu de feru pentru 2½ miluri, cercuri de róte, ossii, róte si înca 1500 d'osebite granate.

Într'o luna se gata 300 tunuri de d'osebitu calibru. Dela anulu 1847 în cóce s'au facutu 15,000 tunuri.

În fia-care di se întrebuintíéza 36,000 centenari carbuni de pétra si coax, si ardu 21,000 flacári de gasu. Unu drumu de feru de 60 kilometri lungu cu 24 locomotive si 700 cara sustíenu comunicatiunea.

În fabrica sânt 44 statiuni de telegrafí'a. Pompierii au 8 pușce de apa.

În báiile de carbuni si de metalu ale firmei Krupp lucrâ 5300 ómeni.

În báiile din Spaní'a nordica se scotu într'unu anu 4,000,000 centenari feru, cari se trasportá la fabrica prin 5 nâi de vaporu proprie. În cele 3277 case de lucratori ale firmei locuiescu 16,200 ómeni. Pitarí'a produce în fia-care di 195,065 chile pâne.

Pentru instructiunea copíilor sânt 4 școle poporale cu 21 clase, si o școla industriara pentru fete si femei.

În tóta Germaní'a mare acést'a este unic'a fabric'a, ce póte stá în rêndu cu cele multe din Francí'a si Anglí'a.

³⁹⁾ Datin'a Românilor din tinutul Dornei si din Ilistiesci.

⁴⁰⁾ Com. de Ilie a lui Onufreiu Frundí'a, rezesiú românu din comun'a Igesci în Bucovin'a.

³⁷⁾ Din colecția mea de colinde inedite.

³⁸⁾ At. M. Marienescu. Colinde. Pest'a 1859, pag. 4.

SALONUL

Calindarul septemanei.

Dumin.	15 27	F. 19 d. R. 4 Luc. ss. parinti.
Luni	16 28	ss. mm. Longiu, Leontiu, Dometiu.
Marti	17 29	pr. Osie, c. m. Andreiu C.
Mercuri	18 30	s. ap. ev. Luca, s. m. Marin.
Joi	19 31	pr. Joil, s. m. Uar, s. st. m. Sadot.
Vineri	20 1	s. m. m. Artemiu, c. ma Matrona.
Samb.	21 2	c. p. Ilarion M., ss. mm. Gaie.

Dela Naseudu.

— 18 octomvre. —

Dle redactoru! În salonulu dtale deschisu pentru tóta româtimea am cetitu multe raporturi despre viéti'a sociala si alte, mai din tôte pârtile locuite de Români, numai de pe la noi nu, numai la noi pare viéti'a sociala a fi mórta.

Sè-mi fia deci permis, dle redactoru, cá asta-data sè întru în salonulu dtale si sè me încercu a întretiné pe amabile cetitóre ale „Familiei“ cu o scurta revista din viéti'a nóstra sociala si publica.

Voiu sè începu cu unu balu si sè terminezu cu altulu. În 18 augustu s'a arangiátu aci asiá numitulu „balu academicu“, carele a fost fórte bine arangiátu si fórte bine frecventatu; a fost dupa balulu dela Asociatiunea transilvana celu d'ântâiu. M'ai fost recercatu sè-ti raportezu la timpulu seu despre acestu balu, înse neparticipându si neafându-me aci, nu am pututu satisfacé acestei placute însarcinári. Am recercatu pe altii dintre participatori, înse acelora le-a placutu a nu scrié nimica. Dauna cá nu s'a descriu în colónele „Familiei.“

De atunci s'a încinsu o viéti'a monotóna, care altcum este familiarisata în Naseudu, carele este lip-situ de teatru, de concerte, de prelegeri publice si cu unu cuvântu de ori ce petreceri publice sociale. Publiciu nostru s'a îndatinatu în acésta monotonía si-i priesce de minune bine.

Din acésta monotonía ni-a trezitu dîu'a de 4 octomvre, care pentru noi are o însemnatate dupla. Pro primo este dîu'a onomastica a Maiestâti Sale a Împeratului, pro secundo este aniversarea fondárii gimnasiului de aci carele se bucura de graçiosulu patronatu alu Maiestâti Sale si carele pórtá numele de „Franciscu-Iosefinu.“

În presér'a de 4 oct. institutul gimn. erá pré frumosu iluminatu si decoratu cu transparente. În deminéti'a de 4 oct. s'a celebratu miss'a si dupa aceea adunându-se tinerimea studiósá si unu frumosu publicu în sal'a gimnasiala s'a declamatu în tôte limbile ce se propunu cá obligate la acestu institutu si anume în limb'a româna, germâna, magiara, latina si greca. Tinerulu de classa a VIII I. Sanjanu a adusu prin o frumósá vorbire omagieie tinerimei Maiestâti Sale pré bunulu împeratu Patronulu institutului, rogându pe d. presiedinte alu comitetului sè sustérna aceste ovatiuni la tronulu Maj. Sale; apoi patronatulu fundatoriu.

În sfirsítu luându cuvântulu presied. comit. administratoriu alu fondurilor dá espressioné de bucuría în numele patronatului pentru progressulu junimeii

studiósé; apoi dá multe lectiuni junimeii si corpului professoralu, dintre cari înse — trebuésce sè observezu — cá multe nu au avutu locu aci si puteau remâné.

Sér'a s'a arangiátu unu balu în folosulu fondului studentilor morbosi. Balulu de si nu a fost frecventatu dupa așteptare, a reusítu fórte bine, a fost fórte animatu si a tinutu pâna târdiu. Cu bucuría vinu a constatá cumca nu am observatu acelu lúcsu escesivu în toaletele damelor ce am afflatu în alte locuri. Cutezu a-mi esprime bucuri'a acést'a la acestu locu pe care o însotiescu cu dorint'i'a de a vedé eliminatu acestu tiranu, ce ruinéza fâra îndurare familii si societâti, din tôte familiile românesci. Se însiela multu acele dame si damicele cari credu, cá greutatea si scunpetatea stofelor dela vestminte, lungimea acestora (șlepurile), frisirile cele de unu cotu de înalte, juvelele cele scumpe, puderulu si altele de acestu soi, procura unei dame séu damicele graçiositatea si magnetulu atragatoru si farmecatoru de juni. Nu aceste sânt a-deveratele frumsetie ce facu pe damicele încântátóre, rapitóre, farmecátóre si ângeri. Numai barbati si junii usóri de minte si carora le lipsesce reflessiunea seriósá lauda si punu pondu pe de aceste. Junii seriósii séu aceia cari judeca si aci lucrulu cu destula reflessiune si pâna în fundu, cautu cu totulu alte frumsetie, alte calitâti între cari neesageratiunea si simplicitatea toaletelor ocupa locul primu.

Dar sè me rentorecu la balulu din cestiune. Îmi vine a crede cumca cetitórele dtale abiá vor așteptá sè le facu cunoscute cele mai frumósé toalete.

Înse cu parere de reu trebuésce sè le rogu a-me pardoná si a-me deslegá de acésta sarcina, pentru cá de-o parte nu me pricepu la studiulu de toaleta, iér de alta parte mi-a lipsitu si timpulu fisicu carele l'am petrecutu cu unu lucru mai placutu pentru mine cu dantiulu, si în urma eu nu pré bagu în séna toaletele damelor nici ale acelora cu cari îmi petrecu, unu defectu mare acést'a, înse trebue sè-lu marturisescu. Eu tôte toaletele le-am gasitu frumósé si déca totusi potu sè vorbescu de ele adaugu cá dupa colóre majoritatea a fost albe, colóreá înocentiei. Încheiu miculu si debilulu meu raportu despre balu presintându-ve unu micu buchetu compusu din cele mai graçiosé si cele mai frumósé, încântátóre si placute dame si damicele, ce au participatu si decoratu cu presint'i'a lor acestu balu. Dómnele: Elisabeta Tanco, Clotilde Malaiu, Antonia Dobrovolna, Leopoldine Stock, Iosefine Muresianu, Laura Popu Sângeorgianu; dsiórele: Amalia Picíu, Mili si Pauline Mihalasiu, Mina Raupenstrauch, Lucretia Sângeorgeanu, Luisa Misinger, Adele Pocaiu.

Cá apendice mai adaugu aci cumca din 6 pâna 13 l. c. a fost în Bistritia o frumósá espusetiune mai multu din ramii economiei, agronomiei si a industriei. Espositi'a a fost sasésca, cáci Români din fostul districtu alu Naseudului nu au participatu de locu. Sasii sânt fórte necajiti pentru acést'a, înse vin'a o pórtá dënsii mai multu.

Espositi'a a fost bine frecventata, ceea ce se vede din sum'a peste 1000 fl. ce s'a incassatu din taxele de întrare. Premii s'au împartítu 400 fl., iér medaile o multíme.

Numerulu tinerilor înscriși la gimnasiulu nostru în astu anu este cu aprópe 20 mai mare decâtu în anulu trecut. Puterile didactice s'au înmultítu prin

alegerea d. Ionu Ciocanu, carele si-a facutu studiele si esamenele filosofice în Pest'a si carele este cunoscutu publicului cá fost colaboratoru si în urma redactoru la „Albin'a“; apoi prin d. Greg. Pletosu carele si-a facutu studiele teologice în Sibíiu, iér cele filosofice în Lipsca (Leipzig). Ambii sânt absoluti din gimnasiulu de aci.

Alta-data mai multe! *Dr. A. P. Alessi.*

Literatura si arti.

„Virtutea militara.“ Sub acestu titlu a publicatu dlu Sava Stoimescu la Bucuresci unu interesantulu volumu de poesii, în cari autorulu lor cânta în limb'a armoniceii vitejile ostentilor români, cari au încununatu fruntea natiunii la Grivitiã. Din acestu buchetu dragalasîu reproducemu în nrulu presinte o flóre frumoasa, asupra careia tragemu atentîunea cetitorilor nostri.

„Poet'a filo-româna M. Nizet. Domnisiór'a Maria Nizet, care a scrisu deja poema întitulata „Petru celu mare în Iasi“, a publicatu nu de multu la Paris unu elegantu volumu de poesii scrise în limb'a franceza sub titlulu: „Romania“ (Chants de la Roumanie.) Prin aceste cânturi simpatice autóre celebréza gloriile si deplânge nenorocirile României. Iéta tabl'a de materii: Introducere. La Români'a. Apelu la popórele Europei. Vântulu ce vine în Moscova. La Lagaru. Portretul. La Ion Heliade Radulescu. La Dimbovitia. George Maghieru. Esilul. Cântecu de resboiu alu Românilor din Transilvania. Manole si Maritiã. Jancu, regele muntilor. Bucuresci. La ficele lui Heliade. Hospodarul. Fanariotul. Moscova si Bucuresci. Carne pentru tunu. La marele ducese ale Rusiei. Moldo-Valahii si Români'a. Mihalache. Dorobantiul. Ce dice Oltu. Anatima. La Dunare. Petru celu mare la Iasi.

„Albin'a Carpatilor“ va reaparé dela 15/27 octomvre sub redactiunea dlui Iosifu Popescu, si decuma înainte va esí de dóue ori pe luna, cuprindeând câte dóue cole, pretiulu pe unu anu va fi ó fi. O salutâmu cu bucuria si i dorimu prosperitate!

„La Blasiu a aparutu „Istori'a Ungariei“ pentru școlele populare, aprobata de comisiunea școlara archidiecezana. Pretiulu 20 cr.

„Dlu G. Gr. Tocilescu a pusu sub tiparu acestu opu: „Tieranul Românu“, studiu asupra stării sociale, morale, politice si economice ale classelor agricole din Români'a în trecutu si în presentu. Opulu întregu va cuprinde 40 cole de tiparu.

„Calindare dela Bucuresci. Dilele trecute au aparutu urmatórele calindare, dar noi nu le-amu vedîutu: Calindarul pentru toti, cu unu premiu ce represinta „Români'a Libera“, — Calindarul amasantu, — si Calindarul Halimalei séu 1001 de nopti.

„Spicuri, Oper'a italiana din Bucuresci s'a deschisu cu „Sonambul'a.“ — Dlu Pascaly a sositu la Iasi, fiindu angagiatu sè jóce în iern'a viitoare pe scen'a teatrului de acolo. — Teatrulu naționalu din Bucuresci s'a deschisu la 1/13 oct. cu pies'a „Fiic'a lui Tintoretto“, tradusa din limb'a franceza. — La Tergoviste a aparutu unu diuaru nou, întitulata „Cetateã. — „Delfinul“, sub titlul acesta a aparutu la Galati unu nou diuaru politicu.

Societati si institute.

„Societatea femeilor române. Sub acestu titlu s'a înfiintiatu la Bucuresci o noua societate filantropica. Societatea se constituie mai atâtâiu din persónele cari compunu actualminte comitetulu femeilor medicilor din Bucuresci pentru ajutoriulu ranitilor si orfanilor; dar vor puté întrá în ea si alte persóne. Scopulu Societãtii este protegerea orfanilor de ambe sexe. Si barbatii vor puté contribuí la marirea fondului, dar nu vor puté avé drepturi în administrare.

„Congressulu de pace s'a tînutu în anulu acest'a la Paris si s'a încheiatu la 17/29 septemvre. Cele 16 hotariri luate de acestu congressu, ceru libertatea popórelor, dreptulu parlamentelor de a declará resboiu, arbitragiu internaționalu si desarmare dupa ideile lui Friedhof.

„La Berlin se va tîné unu congressu alu orbilor, la care vor luá parte tramisii institutelor de orbi din tóte statele; scopulu este d'a introduce unitate în sistemele dupa cari se învétia orbii.

Ce e nou ?

„Dela curti. M. Sa regele luni s'a rentorsu la Viena, unde va remâne pâna în 3 nov., si apoi va vini la Gödöllö. — Imperatul Vilelmu petrece la Baden de unde va merge la Wiesbaden, si numai pe la jumetate nov. se va rentórce la Berlin.

„Insciintâmu pe cetitorii nostri, cá brosiurele „Ostasii Nostri“, tramise de dlu Vasile Alesandri, spre a se vinde în folosul ostasilor raniti, au ajunsu în mânilé nóstre. Pretiulu unui esemplaru l'amu ficsatu cu 30 cr., dar — pentru evitarea speselor de expeditiune — mai puține decâtu 5 esemplare nu se tramitu. Sântemu convinsi, cá nu numai scopul filantropicu, dar si farmecul numelui nóstre poetu va îndemnâ publicul nostru a cumperá câtu mai curêndu aceste brosiure. Ele contînu urmatórele poesii: Balcanul si Carpatul, Oda ostasilor români, Sergentul, Penesiu Curcanul, Pastorii si plugarii, Fratii Ideri, Capitanul Romano, Hor'a dela Plevna, Hor'a dela Grivitiã, Marsiul Calarasilor, si scen'a în versuri: La Turnu-Magurele.

„Camer'a deputatilor, precum si cas'a magnatilor, în septemân'a acest'a s'au ocupatu cu formalitãtile de constituire, precum împartîirea deputatilor în sectiuni, verificarea alegerilor si alegerea bureaului dietei. Mailãth este denumitu presiedinte la cas'a de sus; ér Ghyczy este alesu, cu maioritate de 77 voturi în contra lui Bittó, presiedinte în camer'a deputatilor. Coalitiunea partidelor opositiunali si-a mesuratu pentru prim'a-óra puterile cu partid'a guvernamentale la alegerea de presiedinte, înse candidatulu opositionalu a cadîutu, remânêndu în minoritate cu cele 77 voturi.

„Deputatii croati înca o patîra în dieta cu collegii lor magiari. De óre-ce credintionalele croatilor suna, cá ei sânt tramisi la „diet'a tierilor corónei stului Stefanu“ si nu la diet'a ungara, unii deputati magiari, chauvinisti peste mesura, propusera ninicirea alegerei tuturor deputatilor croati. La care propunere Mirco Hrvat respunse în numele socilor sei, cá déca legislatiunea voiesce a înstrainâ pe croati si mai tare de unguri, poftésca si decida cum li place. Hotarire definitiva înca nu s'a adusu în acésta curiósã cestiune.

Intrarea triumfală a armatei române în Bucuresci s'a facutu în duminică trecuta cu multa pompa. În reversatul dîorilor 21 salve de tunu anunțara solenitatea. Trupele se adunara la 11 ore la Banăsa în gîruru unui altaru de câmpu; trofeele aduse de peste Dunare fure asiediate în gîruru altarului. La 12 sosi M. Sa regala. Mitropolitulu celebră serviciulu divin, asistându si M. Sa regala Dómn'a, corpul diplomaticu, ministri si tóte autoritátile. Dupa terminarea serviciului divin, Domnul, în capul armatei întră în capitala; dupa trecere sa pe sub arcu triumfal, Domnul fu salutat de către delegatiunile județelor si comunelor; si primî defilarea armatei pe piatîa teatrului. Tunurile fure împodobite cu ghirlande de stejaru; sér'a orasiulu fu iluminatu si se dedù o reprezentatiune poporala în teatrul nationalu.

Numiri diplomatice. Se anunțara, afla, că dlu C. A. Rosetti va fi numitu ministru plenipotențiaru la Roma; dlu generalu Ion Ghica în aceeași funcție la Petersburg, si dlu Dumitru Bratianu totu cu același titlu, la Constantinopole. La celelalte curti vor rămâne reprezentantii în fiintia.

O planeta nouă s'a descoperitu. Ea se afla multu mai aprópe de sóre decâtu Mercur. Numele acestei planete e Vulcanu. Învetiatii presupunu, că această planeta nouă se compune în mare parte din aur. Ma unii credu, că tóta e aur. Ce peccatu, că e asiá departe de noi, încátu nu putemu petrunde acolo!

Tragedi'a vietii. Fiulu oficiantului M. dela o cale ferata asemenea se afla în Bosni'a. Parintii lui erau fórté nelinisciti, căci mai multu timpu nu primisera nici o scire despre fiulu lor. Mai alesu mam'a lui se aflá în fric'a cea mai mare. În fine în vinerea trecuta ea zarî într'unu dînuariu list'a mortilor si ranitilor. Dar când cetî numele regimentului în care servece si fiulu ei, lesinà, si nu putù sè cetésca mai departe, si la dóue-dieci si patru de ore muri. În dîu'a urmatóre, tocmai când ea se înmormentá, sosi o epistola dela fiulu ei, care scriea parintilor sei, că e sânetosu si nici nu e ranitu.

Noutati scurte din Români'a. „Voc. Cov.“ scrie, că deja Rusii au intratu în posesiunea formala a Basarabiei; post'a româna a încetatu de a mai merge în acea parte. — Corpurile legiuitoare s'au închisu la 4/16 oct. — „Press'a“ scrie, că primul transportu cu armat'a româna a plecatu la 4/16 oct. în Dobrogea, rămânendu că grosulu sè plece dupa defilarea din duminică trecuta. — Consiliulu comunalu din Roman a decisu că una din stradele orasiului sè se numésca „strad'a Alesandri.“

Din lumea mare. Partid'a russa din Bulgaria lucra pentru alegerea principelui Muntenegrului că principe alu Bulgariiei. — Relatiunile Turciei cu Austria devinu din di în di mai încurcate. — Scupcin'a bulgara va fi convocata la Sofia în octomvre. — Sultanulu a scrisu Emirului din Afganistan, sfatuindu-lu d'a se întielege pe cale amicala cu Engliter'a.

Ghicitura treiangulara.

— De Dimitrie Prunesiu. —

Cuvântulu întregu e numele unui beliduce romanu.

Stergându liter'a prima, capetâmu numele unui falsicatoru alu dogmelor crestine.

Stergându înca o litera, avemu o apa curgătoare.

De mai stergemu un'a, ni rămâne unu diftong.

De stergemu liter'a prima, ne alegemu cu vocal'a ultima.

Deslegarea logogrifului din nr. 68 :

„Iasi — Isai.“

Bine au ghicit'o dómnele si domnisiórele : Sofia Cerniciu, Elena Ciple, Emilia Popu n. Marcusiu, Maria Popescu, Amalia Crisianu, Zoe Dêmbu, Rosalia Popu, Eufrosina Popescu, Lucreția Miesioranu, Irina Ardeleanu, Emilia Popescu, Anastasia Frâncu, Nina Moldovanu, Iosefina Popoviciu, Ioana Crisianu, si dnii Dimitrie Prunesiu, Iacobu Strajanu.

Post'a Redactiunii.

Iasi. Legile pressei ne oprescu. Acuma întroducerea numai din gresîcila s'a omisu.

Siretin. Se pôte. Acest'a înse numai la finea anului, séu la începutulu celui viitoru va puté urmá.

Pelerinulu. Nu se pôte.

Georgitia. Adres'a ceruta se pôte aflá prin librari'a Socec în Bucuresci. Acest'a, din lips'a spatiului, s'a amânatu pe nr. 80.

Nr. 14 alu „Siedietórei“ conține urmatórele materii : Despartirea Basarabiei de Români'a, poesi'a de Iosifu Vulcanu, — Cătra carturarii români, de Elia Popu, — Povestea despre Tolpa tiganulu si Stefanu-voda celu Bunu si mare. — Ce e nou în tíera ? — Resboiulu.

„Siedietórea“ ese în trei septemâni odata. Prețulu ei pe anulu întregu e 1 fl. 50 cr. Abonamintele se platescu înainte, si se primescu numai pe anulu întregu. Carturarii poporului sînt rugati a respândi fói'a acest'a în poporulu nostru.

Treiluniulu octomvre—decemvre începându-se cu nr. 74, deschidemu prenumeratiune nouă la fói'a noastră, cu condițiunile însemnate în frunte. Observâmu, că în treiluniulu acesta vom dá si suplementele promise pentru acestu semestru. Rogâmu pe abonantii ale caror abonamente vor espirá sè le rennoiésca de timpuriu, séu sè ne retramita esemplarele.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru : IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi în Pest'a. 1878. Calea terei nr. 10.